

Augustin om treenigheden

Augustin (354-430) hører til oldkirkens betydeligste teologer. I et brev fra år 415 til biskop Evodius giver Augustin sin udlægning af treenighedslæren.

5

Lad os derfor med fast fromhed tro på en Gud, Faderen og Sønnen og Helligånden; lad os samtidig tro på, at Sønnen ikke er den [person], som er Faderen, og Faderen er ikke den [person], der er Sønnen, og hverken Faderen eller Sønnen er den [person], der er både Faderens og Sønnens Ånd. Lad det ikke antages, at der i denne treenighed er nogen adskillelse med hensyn til tid eller sted, men at disse tre er lige og evige og helt af én natur, og at skabningerne er ikke blevet således, at nogle er skabt af Faderen, nogle af Sønnen og nogle af Helligånden, men at alle og enhver, der er blevet eller bliver skabt nu, grunder sin eksistens i Treenigheden som deres Skaber; og at ingen er frelst af Faderen uden Sønnen og Helligånden eller af Sønnen uden Faderen og Helligånden eller ved Helligånden uden Faderen og Sønnen, men af Faderen, Sønnen og Helligånden, den eneste og i sandhed udødelige (det vil sige helt uforanderlige) Gud. Samtidig mener vi, at mange ting er angivet i Skriften om hver af de tre hver for sig for at lære os, at selv om de er en uadskillelig treenighed, er de dog en treenighed. Til sammenligning siger man: Selvom de er til i delelig enhed, kan de dog ikke nævnes på en gang, når man omtaler dem i et menneskeligt sprog; på samme måde betegnes de også enkeltvis i forhold til hinanden flere steder i Skrifterne og i forskellige skikkelser. Det gælder f.eks. Faderen i stemmen, som lød: "Du er min søn." Og det gælder Sønnen i den menneskelige skikkelse, han modtog af jomfruen. Og det gælder Helligånden i en dues legemlige skikkelse. Disse steder peger ganske vist på de tre hver for sig, men dog på ingen måde som adskilte.

For at præsentere dette i en form, som intellektet kan forstå, låner vi et billede fra begreberne erindring, erkendelsesevne og vilje. For selvom vi kan tale om disse evner adskilt, så bruger eller nævner vi dog intet af dem uden de andre to. Det må dog ikke antages, at disse tre evner kan sammenlignes med Treenigheden på en sådan måde, at de er identiske ud fra enhver synsvinkel, thi hvor finder man nemlig under en drøftelse en så høj grad af identitet, når man sammenligner noget, at det, man vil sammenligne, stemmer overens ud fra enhver synsvinkel? Eller hvornår kan vi fremføre noget af skabningen, som kan sammenlignes med Skaberen? For det første finder man, at ligheden er ufuldstændig i den henseende, at mens erindringen, erkendelsesevnen og viljen befinder sig i sjælen, er de samme tre evner ikke sjælen. Treenigheden derimod befinder sig ikke i Gud, men er Gud. I Treenigheden manifesterer der sig derfor en vidunderlig enhed [simplicitas], der vækker vores forbavselse, for i denne Treenighed er det nemlig ikke en ting at eksistere, og en anden ting at erkende, eller gøre noget som helst andet, der er tilskrives Guds natur. Sjælen derimod er også til, når den ikke erkender; derfor er det, den er, noget andet end det, den erkender. Hvem vover nu at påstå, at Faderen ikke erkender i kraft af sig selv, men gennem Sønnen, ligesom erindringen ikke erkender gennem sig selv, men gennem erkendelsen; eller måske snarere ligesom selve sjælen, som de tre evner befinder sig i, kun erkender gennem erkendelsen, ligesom den kun erindrer gennem erindringen og kun vil gennem viljen. For nu på en eller anden måde at gøre det forståeligt, er der altså følgende lighed: når man udtaler de enkelte ord for disse tre evner i sjælen, for derved at betegne hver enkelt evne, så udtales hvert enkelt ord dog i kraft af de tre evners fælles virken, da man siger ordet både ved hjælp af erindringen, erkendelsen og viljen; på samme måde er der ikke nogen

skabning, som peger i retning af Faderen eller Sønnen eller Helligånden alene; men Treenigheden, som virker udeleligt, skaber den på en gang. Og derfor er såvel Faderens stemme som Sønnens sjæl og kød og Helligåndens due skabt alene ved denne Treenigheds fælles virken.

5

Epist. 165.5-6: Overs. J. Rosenløv efter J.G. Cunningham i: P. Schaff (red.): From Nicene and Post-Nicene Fathers, First Series, vol. 1, Buffalo, NY (1887) samt E. Petersen i L. Grane: Kirken i historien. De første otte århundreder, Kbh. (1973) s.185-187.